

ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ В ИНФОРМАЦИОННАТА СИСТЕМА ЗА ОБЩИНИТЕ – МОДУЛ МЕСТНИ ДАНЪЦИ И ТАКСИ „МАТЕУС“

Николай Катранджиев

Технически университет – София, Филиал Пловдив

DIGITAL SERVICES IN THE MUNICIPAL INFORMATION SYSTEM – MODULE LOCAL TAXES AND FEES “MATEUS”

Nikolay Katrandzhiev

Technical University of Sofia, Branch Plovdiv

Abstract: In the report the author presents the digital services offered to citizens and businesses by the Municipal information system, module Local Taxes and Fees “Mateus” within the context of the development of digital services in Bulgaria. The opportunity to develop and upgrade them is analyzed.

Keywords: Municipal information system, Local Taxes and Fees, digital services

Въведение

Развитието на информационните и комуникационните технологии (ИКТ), глобализацията и превръщането на световната икономика в цифрова през последните две десетилетия реално станаха неотменна част от ежедневието на хората и бизнеса и основен механизъм за повишаването на качеството, производителността и ефективността на труда, (особено на управленския труд). Немислимо е да си представим настоящето без Интернет комуникациите, без обмена в реално време на информация и на електронни документи между хората, бизнеса и администрацията.

Изложение

Съществуващите стратегически европейски документи за е-управление и препоръките на Европейската комисия (ЕК) към отделните държави-членки са насочени основно към постигане на ново ниво на активна, двустранна комуникация, както вътре в администрацията, така и между институциите и потребителите (хората и бизнеса), която чрез технологиите и процесите осигурява по-открит и прозрачен механизъм на управление. (EU eGovernment, 2016)

Електронното управление (поради неправилен превод наричано още „дигитално управление“, електронно правителство, е-управление, онлайн управление) в своята същност предполага употребата на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) при предоставянето на услуги за гражданите и бизнеса. То създава предпоставки за предоставяне на интегрирани обществени услуги чрез Интернет на бизнеса и гражданите 24 часа X 7 дни във всяка точка на света. По този начин то улеснява взаимоотношенията администрация – бизнес, администрация – граждани и администрация – администрация и води до удобство, прозрачност и коректност на тези взаимоотношения.

В периода след 2014 г. в България е постигнат значителен напредък на административната и институционална рамка за електронното управление. Създадена е Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ), приети и актуализирани са редица нормативни документи: Законът за електронното управление (ЗЕУ) и подзаконовата уредба към него, Законът за електронната идентификация и Правилникът за неговото приложение, Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г., Пътна карта за нейната реализация и други. (Updated Strategy for the Development of Electronic Governance, 2019)

Мениджърите в предприятията осъзнават необходимостта от действия, насочени към промяна на мисленето и нагласите за дигиталната трансформация бизнеса. Това ще създаде предпоставки за изпълнението на останалите стъпки, които ще доведат до дигитализирането на индустриалните предприятия в България и развитие на електронното управление. (Mihova T., Manevski N., 2019)

Анализът на настоящото състояние на електронното управление отчита напредък, но отбелязва и някои недостатъци, на които трябва да се обърне внимание при бъдещото развитие на електронното управление.

В Доклад за състоянието на администрацията през 2018 г., приет с Решение №273 на Министерския съвет от 20.05.2019 г., в края на 2018 г. е отбелязано, че над 93% от администрациите в страната разполагат с административни информационни системи за документооборот. (Administration Report, 2019). В същото време по данни на Интегрираната информационна система на държавната администрация (ИИСДА) за 2018 г., едва 194 администрации (33% от общо 585 отчетли се административни структури) предоставят електронни административни услуги.

На местно ниво картината не е по-различна. Едва 84 общински администрации посочват, че предоставят електронни административни услуги през 2018 г. За местните администрации остава и проблемът с осигуряването на оперативна съвместимост на информационните системи и процеси. Така потребителят остава в периферията на процеса по административно обслужване, електронните административни услуги продължават да бъдат „отдалечени“ от него и той губи време и средства, за да получи административно обслужване.

Съществена слабост на голяма част от разработените електронни административни услуги е, че те се свеждат до прехвърляне на съществуващите хартиени документи в електронна форма. Същите не се анализират и оптимизират от гледна точка на принципа ориентация към потребителя, особено към бизнеса, който в редица случаи има по-висока компетентност в сферата на ИКТ и е-управлението, и следователно по-високи изисквания към електронните услуги, които ползва.

От гражданите и фирмите продължава да се изисква предоставянето на информация или доказването на факти и обстоятелства, които вече са налични в различни администратори на данни, въпреки съществуващата нормативна уредба, която ги задължава да си ги осигуряват по служебен път. Например, изисква се кадастрална скица на поземлен имот при деклариране на имоти в общинските служби за местни данъци и такси, която при това е платена услуга в съответната Служба по геодезия, картография и кадастър, а тя може да се предостави служебно.

Като цяло, към настоящия момент в Република България функционира частично изградена система на е-управление, която не функционира на 100% и не обхваща всички услуги, предлагани от публичната администрация. Българските граждани и бизнесът имат възможността да ползват ограничен брой електронни услуги като цяло, въпреки че няколко структури на държавната и местна власт предоставят не малък обем (като трансакции) административни услуги на потребителите – МП, АВ, ГРАО, АМ, НАП, МВР, общините София, Бургас, Габрово, Пловдив и други.

Сред първите услуги, които са разработени и функционират успешно и към момента, са електронните услуги в сферата на местните данъци и такси. Първоначално в

Информационната система за общините, модул Местни данъци и такси „Матеус“ на Министерството на финансите, а по-късно и в останалите подобни информационни системи в общините са реализирани електронни услуги за населението и бизнеса.

В „Матеус“ е изградено Web базирано приложение, което позволява online проверка на задълженията на данъчно задължено лице към съответната община. На практика, тази услуга може след някои законодателни промени успешно да замести изпращането на хартиени съобщения до данъчно задължените лица. Услугата работи в реално време и обхваща всички видове налози към общините.

Информационната система (ИС) на общините, модул МДТ „МАТЕУС“ позволява извършване на плащания на ПОС терминали в касите на МДТ в общините. В някои общини (София, Пловдив, Варна и др.) е реализирана възможността за online плащания – погасяване на задължения с кредитни и дебитни карти, използвайки услугата виртуален ПОС на Борика – Банк Сервиз АД.

Разработен е интерфейс за връзка с банките. През него се отчитат и автоматично се разнасят и осчетоводяват в системата всички банкови плащания. Чрез онлайн банкирането през електронните си портали повечето от банките в България приемат плащания на задълженията по местните данъци и такси. Само за Банка ДСК АД е разработена възможност за плащане и през системата и за Директен дебит по сметките на своите клиенти.

В над 100 общини в страната се предоставят възможност за онлайн проверка и плащане за задължения чрез финансови институции – посредници, с които общината работи (Български пощи ЕАД, ерау, есурау, банки, картодържатели и др. общо 55 към момента). Посредниците събират общински приходи безплатно за общината, начисляваните такси са в зависимост от условията на посредника и са за сметка на данъкоплатеца. Всяка община сама избира с кои посредници и банки иска да работи и съответно се дава достъп до информация само на избраните.

Цялото това разнообразие на възможности за плащания води до намаляване на разплащанията в брой, което е в унисон с политиката на правителството за борбата срещу сивата икономика.

С цел въвеждането на някои нови услуги и реализиране на изисквания на Закона за местните данъци и такси е разработен и функционира Централизиран модул на ИС на общините, модул МДТ „МАТЕУС“ към Министерството на финансите. Модулът обединява и трите работещи в момента в страната информационни системи за местни данъци и такси. Чрез него се реализират някои контролни функции и се осъществяват електронни услуги за връзка между общините и връзка с информационните системи на някои държавни институции като Националната агенция за приходите, Министерството на вътрешните работи – КАТ, Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“. През този централизиран модул ежедневно се актуализират регистрите на лицата, новодекларираните и заличени имоти и МПС, дневните приходи по общини в България и друга служебна информация. Важна за общините е и връзката между техните системи за проверка на наличието на декларираните повече от едно основно жилище и неправомерно ползваните по този начин преференции.

Чрез централизирания модул се предоставя възможност за пълен достъп в общинските служби за местни данъци и такси до предоставяната информация от Министерството на вътрешните работи – КАТ чрез Министерството на финансите, съгласно разпоредбите на чл. 54 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Това включва и автоматизирано разпознаване на превозни средства новорегистрирани или променили собствеността си, дори когато промяната касае друга община. Предоставя се и възможност за проверка за платен данък от предишен собственик при предоставяне на данните. През информационната система автоматично се определя и сумата на данъка, която трябва да плати лицето и която се определя от деня на регистрация до края на календарната година.

През електронния портал на НАП от 01.01.2016 г. са реализирани услуги за електронно подаване на декларации за регистриране, закриване или промяна на състояние

на имоти и МПС. Осъществява се и проверка за наличие или липса на задължения и онлайн плащане на задълженията по местните данъци и такси към общините.

Специално за лизинговите компании е разработен интерфейс за проверка на задълженията и плащане на дължимия данък МПС на лизинговите автомобили.

Отново през централизирания модул се извършва електронна проверка за платен данък МПС при извършване на годишния технически преглед на автомобилите. Освобождаването от бележка за платен данък за автомобила е едно от облекченията, които се правят за граждани и фирми.

По отношение на туристическия данък е разработен интерфейс, чрез който софтуерни решения, работещи в отделните общини дават възможност да се декларират дневните и месечните приходи на туристическите обекти, които подлежат на облагане с туристически данък (Константинова, 2011).

На същия принцип работят и софтуерни решения за обслужване регистрацията и плащането на данъка за такситата.

Като цяло, системата е отворена за интегриране с подобни решения на общините, касаещи различни видове плащания, деклариране, справки за наличие или липса на задължения, платени наеми и др.

Заклучение

Като обобщение може да се направят няколко извода:

1. В Информационната система за общините, модул Местни данъци и такси „Матеус“ са реализирани някои основни електронни услуги, които се използват активно от потребителите.
2. Развитието на електронните услуги е съобразено с приоритетите, заложи в Актуализираната стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г.
3. Собственикът на системата в лицето на Министерството на финансите, чрез промени в нормативната база и изграждането на Централизиран модул създава условия за ползването на електронни услуги от населението и бизнеса в общините, в които работят други Информационни системи за местни данъци и такси различни от „Матеус“.
4. Наборът от предлаганите услуги е добра основа, за развитие на по-широк кръг услуги. Предлаганите услуги в по-голямата си част за услуги от типа „Администрация-Администрация“. Необходимо е да се развият повече услуги за бизнеса, без да се робува на стандартните процедури за обслужване на гражданите и фирмите.

Литература:

1. Константинова, Сн. Икономика на туристическото предприятие. Пловдив: Летера, 278-281, 2011. ISBN 978-954-516-939-7
2. EU eGovernment Action Plan 2016-2020 Accelerating the digital transformation of government.
3. Updated Strategy for the Development of Electronic Governance in the Republic of Bulgaria 2019-2023.
4. Mihova T., Manevski N., Digitalization of Industrial Enterprises, Scientific Works of the Union of Scientists in Bulgaria – Plovdiv, Series A., Vol.V, 2019, p.165- 168, ISSN 1311-9400 (PRINT), ISSN 2534-9368 (online)
5. 2018 State of the Administration Report, adopted by Council of Ministers Decision No 273 of 20 May 2019. - https://iisda.government.bg/annual_reports
6. Integrated information system of the state administration. - <http://iisda.government.bg/>
7. Law on Local Taxes and Fees. - <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134174720>